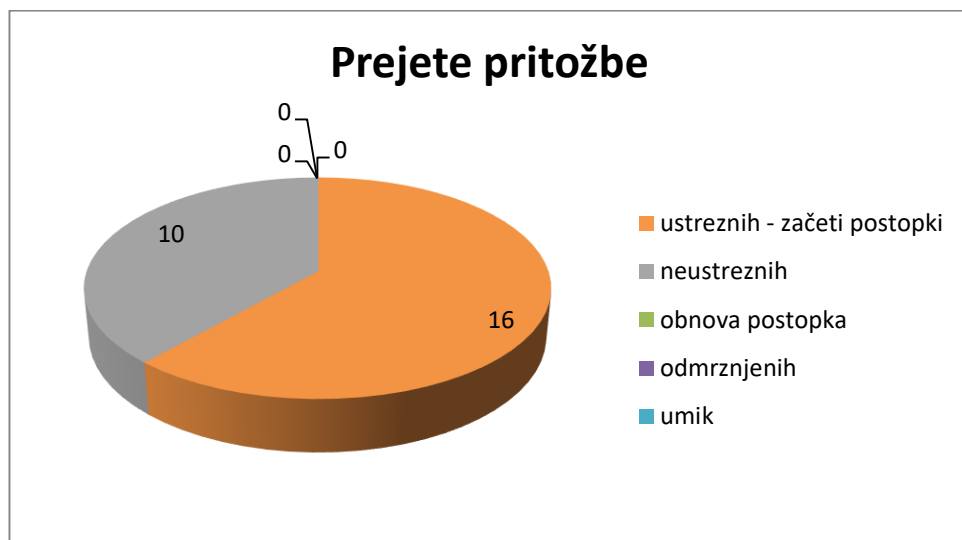

Novinarsko častno razsodišče SNS in DNS

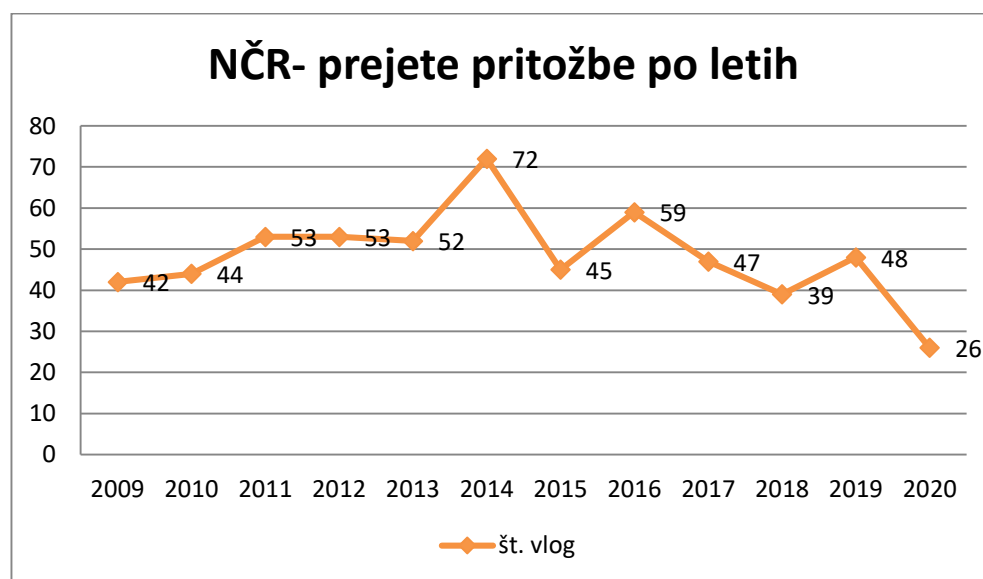
Statistika dela NČR za leto 2020

- Novinarsko častno razsodišče (NČR), skupni organ Sindikata novinarjev Slovenije in Društva novinarjev Slovenije, je v obdobju od 31. decembra 2019 do 31. decembra 2020 prejelo 26 pritožb. Od tega je bilo 16 pritožb ustreznih za začetek postopka, 10 pritožb pritožniki niso ustrezno dopolnili ali pa zamudili rok za pritožbo, zato jih razsodišče ni obravnavalo. Razsodišče ni prejelo nobene zahteve za obnovo postopka.**

Leta 2019 je razsodišče prejelo 47 pritožb, leta 2018 39, leta 2017 47 pritožb, leta 2016 pa 59 pritožb, vendar je bilo kar 29 od teh pritožb neustreznih za nadaljevanje postopka, predvsem na račun pritožb Združenja Sazas, ki so bile zavržene. Leta 2015 je razsodišče prejelo 45 pritožb. Izstopajoče povečanje število ustreznih vlog je povezano z dvema izrednima dogodkoma. Leta 2014 je 12 pritožb vložil upravni odbor Društva novinarjev Slovenije, leta 2016 pa sta 26 pritožb na novinarske prispevke, ki so se vsi nanašali na en dogodek, vložila Združenje SAZAS oziroma Matjaž Zupan. Razsodišče je leta 2018 prejelo nekaj manj pritožb od večletnega povprečja, vendar se ta

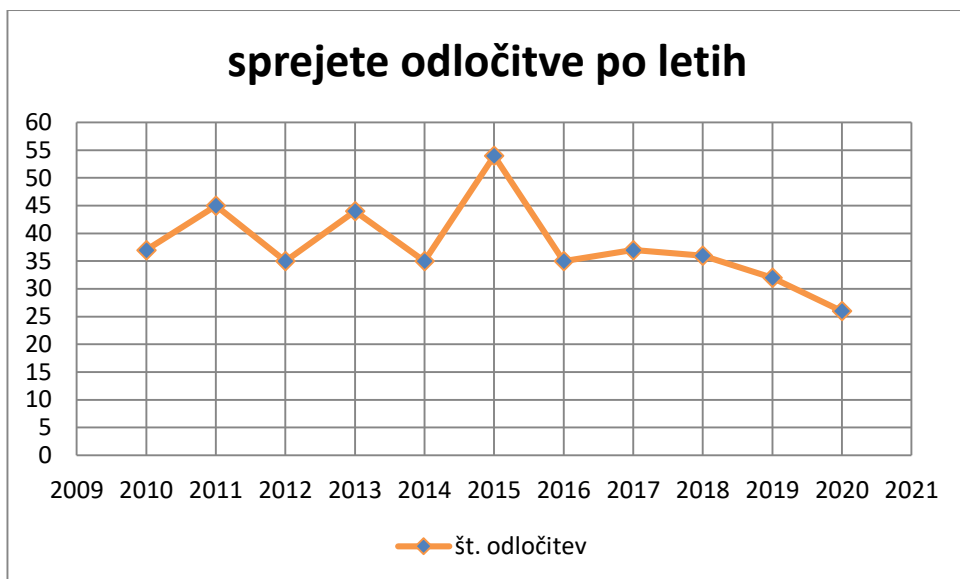
trend v letu 2019 ni nadaljeval, saj se je število prejetih pritožb dvignilo na 47, kar je blizu povprečja. V letu 2020 se je število vloženih pritožb skoraj razpolovilo in padlo precej pod večletno povprečje. Ta padec lahko pojasnimo z izrednimi razmerami, ki jih je povzročila epidemija. V prihodnjih letih bomo videli ali bo padec priliva pritožb stalen ali ne. Opažamo tudi, da odkar obstaja spletni obrazec za oddajo pritožbe, številni pritožniki navedejo le osnovne podatke in člene kodeksa, ki naj bi bili kršeni, kršitev pa ne obrazložijo. Takšni pritožniki pritožb v večjem številu, kljub pozivom k dopolnitvi, ne dopolnijo, zato jih razsodišče zavrže. V letu 2020 je bilo takšnih pritožb kar 38 odstotkov.

Od tu dalje, statistika zajema v letu 2020 sprejete odločitve razsodišča in ne prejetih pritožb. Razsodišče namreč v tekočem letu sprejema odločitve tudi v primerih, za katere so bile pritožbe oddane v preteklem letu.

2. V letu 2020 je NČR sprejelo 26 odločitev.

Razsodišče za novinarja, ki ni član društva sprejme stališče, v letu 2020 je bilo sprejetih kar 20 stališč. Za člane novinarskih organizacij sprejme razsodbo, sprejete so bile 4 razsodbe. V dveh primerih se je pritožba nanašala na več novinarjev, ki so bili tako člani kot nečlani društva in sindikata.

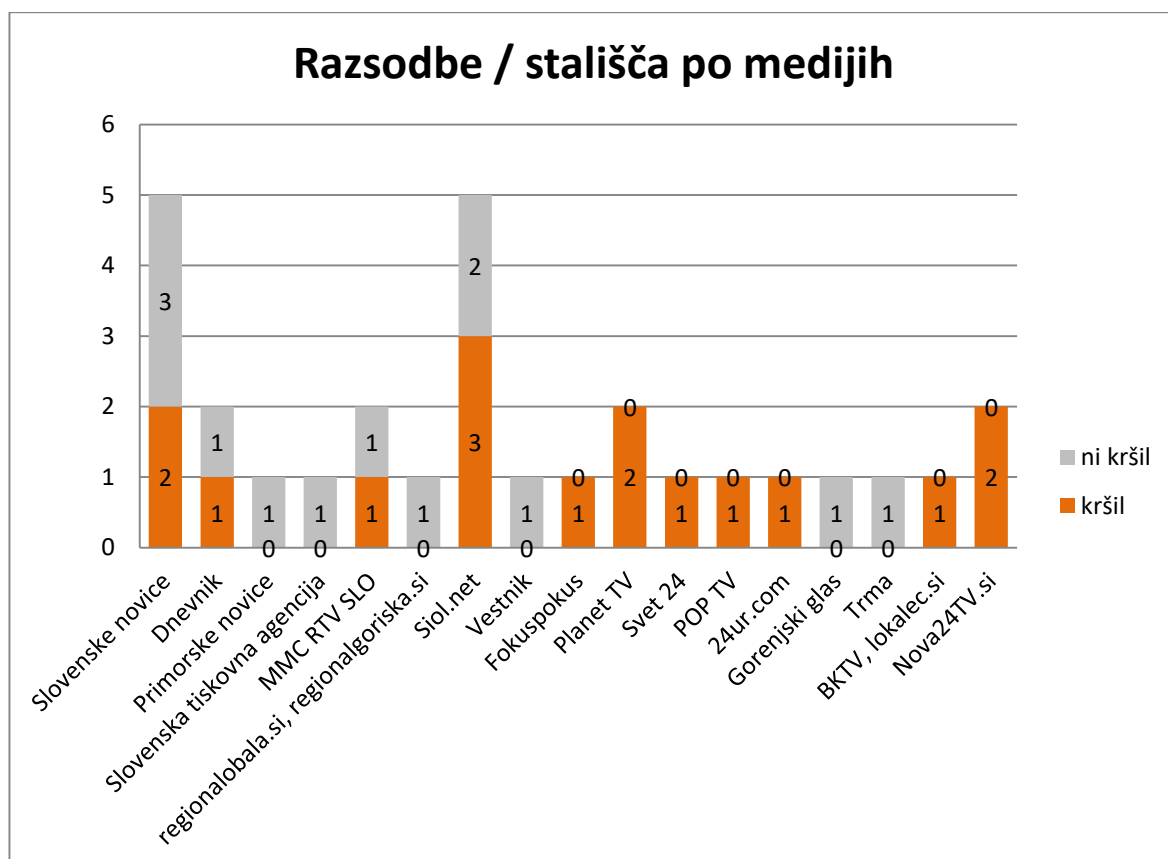
Leta 2018 je razsodišče sprejelo 36 odločitev, kar je primerljivo s preteklimi leti. V letu 2019 je bilo sprejetih nekaj manj in sicer 32 odločitev, od tega 27 stališč. V letu 2020 pa je število še padlo, kar je logično tudi zaradi manjšega priliva pritožb in prekinitev v sestajanju razsodišča zaradi epidemije. V letu 2018 je bilo sprejetih 25 stališč in 8 razsodb, leta 2017 pa 26 stališč in 9 razsodb. Očitno je, da razsodišče obravnava precej več pritožb zoper novinarje, ki niso člani novinarskih organizacij. Ocenjujemo, da je v novinarske organizacije včlanjenih okoli 40 odstotkov slovenskih novinarjev.

Od šestindvajsetih sprejetih odločitev v letu 2020 je v polovici primerov razsodišče ugotovilo kršitev enega ali več členov kodeksa. V letu 2019 je razsodišče kršitev ugotovilo v sedemnajstih od dvaintridesetih primerov, kar je v sedeminštiridesetih odstotkih.

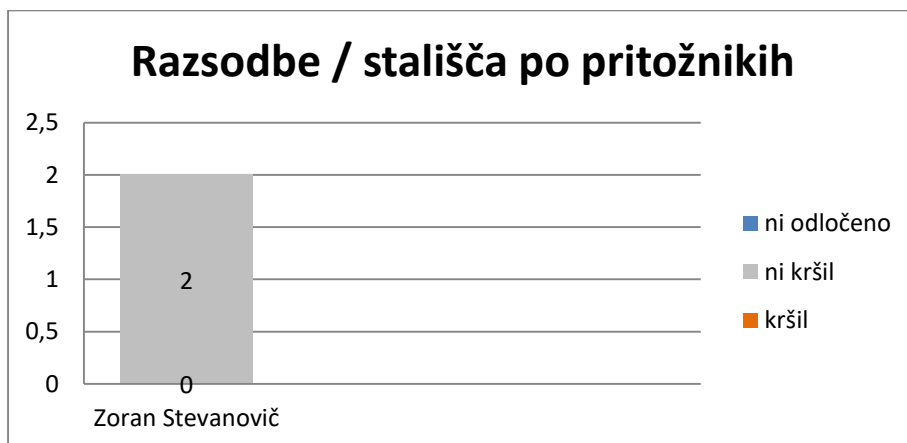
Razmerje med ugotovljenimi kršitvami in odločitvami, da ni kršitve, se je od leta 2011, ko je bila v 56 odstotkih primerov ugotovljena kršitev, vztrajno spreminjalo v korist odločitev, da ni kršitve kodeksa. Leta 2012 je bilo v 48 odstotkih primerov ugotovljena kršitev, 2013 v 45 odstotkih, 2014 pa v 42. V letu 2015 (statistika se nanaša na čas od januarja do septembra 2015), pa se je razmerje ponovno spremenilo: več je bilo ugotovljenih kršitev, kar 64 odstotkov. Trend se je ohranil tudi v letu 2016 (51 ugotovljenih kršitev kodeksa), se nadaljeval v letih 2017 in 2018 s 59 odstotki ugotovljenih kršitev. V letu 2018 je bil odstotek kršitev 53 odstoten, v letu 2019 pa je bilo ugotovljenih precej manj, torej 47 odstotkov kršitev.

3. NČR je v letu 2020 razrešilo največ pritožb, povezanih z delom novinarjev Slovenskih novic in portala Siol.net, Slovenske novice so kodeks kršile dvakrat, Siol.net pa trikrat. Po dve kršitvi je razsodišče ugotovilo tudi pri novinarjih Planet TV in nova24tv.si. Ostale pritožbe so se nanašale na novinarje drugih medijev.

Zoper ostale medije je bila vložena po ena pritožba. Iz statistike je razvidno, da NČR dobiva pritožbe proti velikemu številu zelo različnih medijev. V primerih, v katerih je NČR ugotovilo kršitev Kodeksa novinarjev Slovenije, novinar največkrat ni kršil vseh očitanih členov, ampak le nekatere.

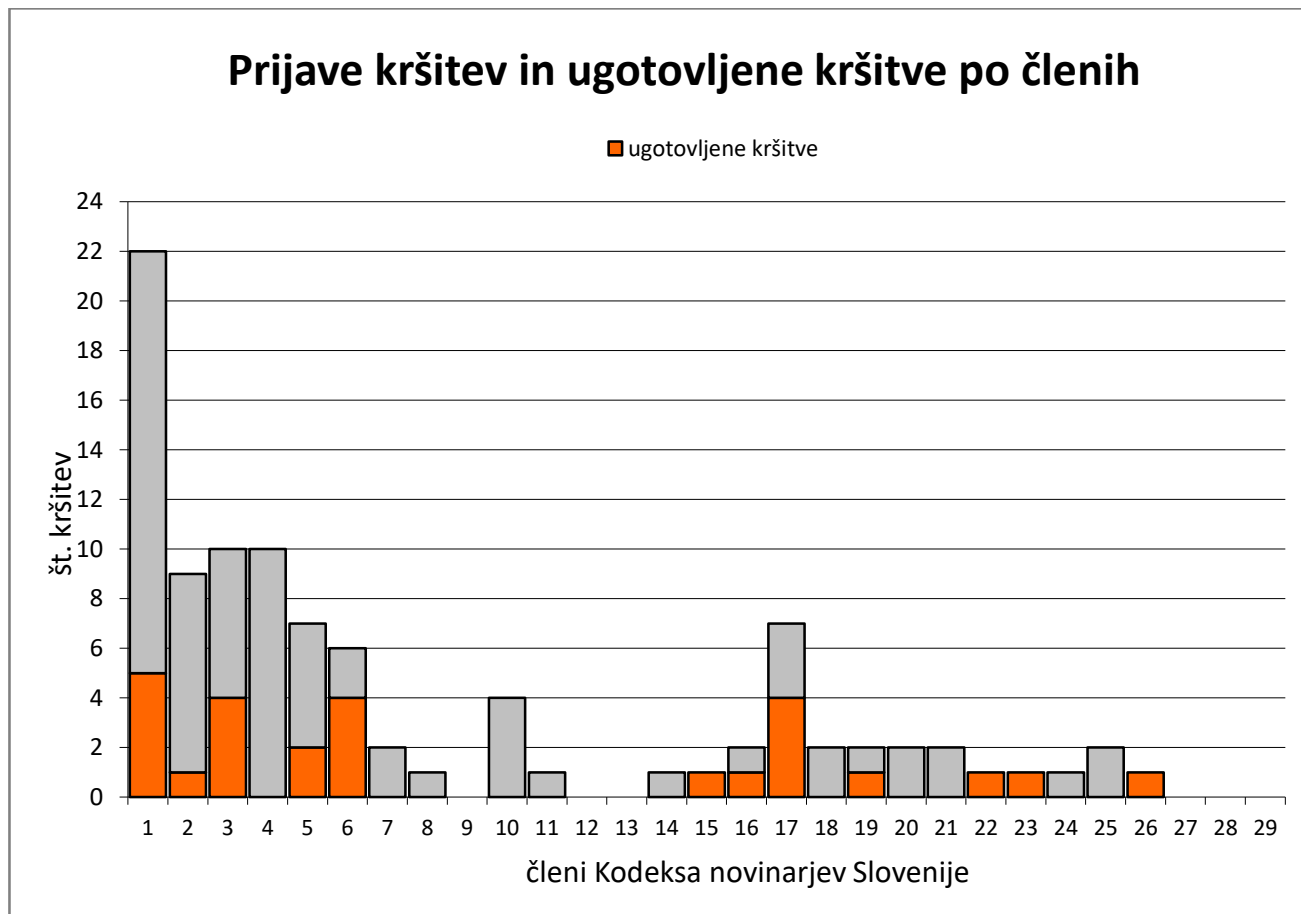
4. V primerih, ki jih je NČR prejelo v letu 2020, je več kot eno pritožbo vložil en pritožnik.

V letu 2020 je več kot eno pritožbo vložil Zoran Stevanovič. Zoper tri različne medije se je sicer v eni pritožbi pritožila Simona Razpotnik, zanjo Odvetniška družba (OD) Čeferin. Štirje pritožniki so se pritožili na isti prispevek objavljen na portalu zurnal24.si, vendar pritožb niso dopolnili, zato jih je rzsodišče zavrglo. Raznolikost pritožnikov, ki so posamezniki, društva, zavodi, zveze, podjetja, občine, agencije, javni zavodi, državne inštitucije in celo novinarji in mediji sami, kaže na to, da mehanizem samoregulacije dobro deluje in da ga uporabljajo najrazličnejši segmenti družbe. Navadno so pritožbe istega pritožnika zoper več medijev vsebinsko povezane, ni pa vedno tako. Čeprav je res, da se pojavljajo določeni pritožniki, ki vlagajo po več pritožb na leto, ali pa isti pritožniki proti določeni medijski hiši vložijo več pritožb, je to bolj izjema kot pravilo. Ta pojav je bilo mogoče opaziti ob izjemnih dogodkih, kot sta bila primer Patria in mariborski primer, ki zelo izstopata. V letu 2016 pa se je s primerom SAZAS nedvomno potrdil očitek, da je določen posameznik oziroma podjetje želel zlorabiti NČR za sistematičen pritisk na novinarje.

5. V rzsodbah/stališčih, sprejetih v letu 2020 se je potrdil trend iz leta 2019 in sicer se je največ pritožnikov na NČR obrnilo s pritožbo o kršenju 1. člena Kodeksa novinarjev Slovenije, v letu 2018 je to bil 3. člen, v letu 2017, je bil to prvič 2. člen. Sledijo 3., 4., 2., 5. in 17. člen. Kršitve navedenih

členov so novinarjem največkrat očitane že več let zapored. Prvi, 3. in 17. člen so največkrat kršeni člani že nekaj let, letos se jim je pridružil še 6. člen s tremi kršitvami.

Novinarjem je bila najpogosteje (22) očitana kršitev **1. člena** kodeksa, ki se nanaša na *preverjanje točnosti zbranih informacij in izogibanje napakam ter njihovo popravljanje*. NČR je ugotovilo 5 kršitev 1. člena kodeksa, kar je tudi največ ugotovljenih kršitev.

Drugo mesto po številu očitanih kršitev (20) si delita **3. člen**, ki pravi, da *mora novinar pri objavljanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, pridobiti odziv tistih, ki jih te informacije zadevajo, praviloma v istem prispevku, sicer pa takoj, ko je mogoče. Enako mora storiti tudi, ko povzema hude obtožbe iz drugih medijev ali arhivov. Če novinar odziva ni mogel pridobiti, mora to javnosti pojasniti.* in **4. člen**, ki pravi, da *novinar ne sme zmolčati informacij, ključnih za razumevanje obravnavane teme*. Po mnenju razsodišča je bil 3. člen kršen štirikrat, 4. člen pa ni bil kršen.

Na tretjem mestu je **2. člen** kodeksa, ki pravi, da *se mora novinar izogibati nekorektnemu, osebno žaljivemu predstavljanju podatkov in dejstev*. Kršitev je bila očitana devetkrat, vendar sta bili ugotovljeni le 2. kršitev. Razsodišče prejme veliko število pritožb zoper drugi člen, vendar redko ugotovi njegovo kršitev.

Sledi mu **5. člen** (7), ki določa, *da mora novinar opozoriti, ko objavlja nepotrjene informacije, govorice ali ugibanja*, ugotovljeni sta bili dve kršitvi. Sedemkrat je bila novinarjem očitana tudi kršitev **17. člena**, ki ureja pravico posameznika do zasebnosti in novinarju določa, da se izogiba senzacionalističnemu in neupravičenemu razkrivanju zasebnosti v javnosti. Razsodišče je ugotovilo tri kršitve.

Sledi jima **6. člen**, ki določa, *da mora novinar, kadar je le mogoče, navesti vir informacije*. Kršen naj bi bil 6-krat. Razsodišče je ugotovilo štiri kršitve, kar je precej več kot v letu 2019, ko je bila ugotovljena le ena kršitev.

Štiri pritožbe so se nanašale na **10. člen** (*Montaža, napovedi, naslovi in podnapisi ne smejo potvarjati vsebine. Primerno mora biti označena tudi simbolna ali arhivska slika.*). Deseti člen po mnenju NČR ni bil kršen.

S po dvema pritožbama sledijo **18., 19. in 20. člen**, ki se nanašajo na domnevo nedolžnosti, posege v zasebnost mladoletnikov in drugih ranljivih skupin ter *narodnostnimi, rasnimi, spolnimi, starostnimi, verskimi, geografskimi in drugim stereotipi ter podrobnostmi, ki so povezane s spolnimi nagnjenji, invalidnostjo, fizičnim videzom, socialnim položajem ali drugimi osebnimi okoliščinami posameznikov in skupin*, s po štirimi očitanimi kršitvami. Razsodišče ni ugotovilo kršitve 18. in 20. člena, je pa ugotovilo kršitev 19. člena kodeksa.

NČR je ugotovilo eno kršitev **16. člena** (*Odgovorni urednik odgovarja za vsebino komentarjev in drugega avdio–vizualnega materiala bralcev, poslušalcev ali gledalcev. Odgovorni urednik oblikuje pravila za izbiro in vključitev komentarjev. Komentar, ki ni v skladu z objavljenimi pravili, mora biti v najkrajšem času umaknjen.*), očitani sta bili dve kršitvi.

Kršitve **21. člen** kodeksa, ki določa, da so *spodbujanje k nasilju, širjenje sovraštva in nestrpnosti ter druge oblike sovražnega govora nedopustni...*, so bile novinarjem prav tako očitane dvakrat. NČR je odločilo, da 21. člen ni bil kršen.

Enkrat je bil po mnenju razsodišča kršen **15. člen** kodeksa, ki opredeljuje, da je novinar *dolžan ločiti informacijo od komentarja. Razlika med poročilom o dejstvih in komentarjem mora biti dovolj razvidna, da lahko naslovnik sporočila loči med dejstvi in stališči novinarja*.

Razsodišče je ugotovilo eno kršitev **22. člena**, ki pravi, da *novinar ne sme razkriti identitete žrtev spolnih zlorab, družinskih tragedij in hudih kaznivih dejanj in ne sme objaviti materiala, ki bi prispeval k razkritju identitete. Identiteto lahko razkrije s soglasjem žrtve.*

Ugotovljena je bila tudi ena kršitev **23. člena**, ki določa, da *novinar o samomoru in poskusu samomora poroča le, če to narekuje javni interes. Pri tem vzroke in okoliščine samomora ali poskusa samomora navaja previdno. Ne navaja metode in kraja dejanja. Identiteto osebe, ki je storila ali poskusila storiti samomor, razkrije le, če za to obstaja javni interes. Izjema je poročanje o zgodovinskih osebah.*

Prav tako je razsodišče ugotovilo kršitev **26. člena**, ki zahteva, da *se mora novinar, da bi se izognil dejanskim ali navideznim konfliktom interesov, se odreči darilom, uslugam, nagradam in drugim ugodnostim. Izogniti se mora delu zunaj novinarskega poklica, ki zmanjšuje njegovo verodostojnost ali verodostojnost novinarske skupnosti.*

Razsodišče je po eno pritožbo prejelo tudi zoper **8., 11. in 24. člen** kodeksa, dve pa zoper 25. člen kodeksa. Kršitev teh členov ni ugotovilo.

Pripravila: Špela Stare, generalna sekretarka Društva novinarjev Slovenije